

Lesson 9 Printouts

Lesson Nine, Culture

While, more comprehensive information are available each of the preceding eight lesson and their constituent links, it is important to keep in mind the following key information.

The Language

The language you are studying, when construed in its entirety is called *BCS* (which stands for either Bosniac/Croatian/Serbian or Bosnian/Croatian/Serbian) or *SCB* (Serbian/Croatian/Bosnia{c/n}) or *Serbo-Croatian*. This language has three established ethnic variants (which differ in the way American and British English do) called Bosnian, Croatian, and Serbian. When talking to a Bosniac (Bosnian Muslim) call the language *Bosnian*. In conversation with Croats call the language *Croatian*. When communicating with Serbs call the language *Serbian*. While numerous people, especially from intermarriages, are finding the designation *Serbo-Croatian* acceptable, those who do not accept it. Using the latter term, in particular in Croatia, is likely to subject you to prolonged fervid political discourses.

Countries and Cities

What was known as Yugoslavia is now six different countries, two of which form a confederation. Variants of Serbo-Croatian are in official use in Bosnia (Bosniac, Croatian, and Serbian), Croatia (Croatian), Serbia and Montenegro (Serbian). The remaining two former Yugoslav use different standard Slavic languages -- Macedonian in Macedonia and Slovene in Slovenia. In addition Hungarian is in official use in the northern Serbian province of Vojvodina, whereas Albanian is used in its southern province of Kosovo.

Capital of Croatia is Zagreb. Other important cities include Osijek in the North-East, as well as Rijeka and Split on the Adriatic coast. Bosnia-Herzegovina is divided into two entities, called Federation of Bosnia-Herzegovina and Republic of Srpska. The capital of both Bosnia-Herzegovina and Federation of Bosnia-Herzegovina is Sarajevo. The capital of Republic of Srpska is Banjaluka. Other important cities include Mostar in the south and Tuzla in the north. Serbia and Montenegro form the confederation of Serbia-Montenegro. The capital of both Serbia and the confederation is Belgrade, the capital of Montenegro is Podgorica. Serbia features two autonomous provinces, Vojvodina (the capital city is Novi Sad) and Kosovo (the capital city is Priština). Since 1999 Kosovo is de facto an international protectorate. Other important cities include Nikšić in Montenegro and Niš in Serbia.

Ethnic and Religious Affiliations, Major Holidays

Serbs are Orthodox Christians, Croats are Catholics, Bosnian Muslims followers of Islam. The calendar of fixed holidays in Orthodox church lags thirteen days behind the one of the Catholic church. The most important fixed holiday, Christmas (called Božić, is observed on December 25th in the Catholic and on January 7th in the Orthodox church. The second important holiday is Easter (called Uskrs, which is a movable date in both Christian religions. In addition, Croats observe namesday, on the day of their namesake saint. Serbs are observing the so called slava the day of the saint who is patron to entire family rather than one person. Holidays include Croatian Christmas tree decoration and Serbian burning of the yule log (dry oak branches) on Christmas Eve, dying eggs and

the game of trying to smash opponents egg with one's own for Easter in both Catholic and Orthodox church. It is common for Croatians to keep a crucifix at their homes, while Serbs have the icon of their patron saint. Bosnian Muslims observe two major holidays (both movable dates). First, the last three days of the holy month of Ramadan are called Ramazanski Bajram, second, there is another day in the year, called Kurban-Bajarm, when a sacrifice mutton is carved and parts taken to friends and relatives. All major holidays in both Muslim and Christian religious tradition feature family gatherings at the tables with elaborate meals.

Common Behavior and Beliefs

An astute observer will undoubtedly notice numerous differences in the patterns of daily life between the American and Serbo-Croatian speaking cultures. Major differentiating features of the region can be summarized as follows:

- Lesser social stratification than in the USA
  - Stronger community and kinship ties than in the USA
  - Lesser presence of the law in public life than in the USA
  - Lesser prominence of the work ethics than in the USA
  - Broader workers' right and security networks than in the USA
  - Higher general educational level than in the USA
  - Less open and less friendly tone of public encounters
  - Lesser customer friendliness
  - Less optimistic general attitude
  - Lesser health awareness
  - Lower general living standard
-

Education

The school system in the target countries is divided into the following tiers:

- elementary school - eight years, compulsory starts at age six or seven
- secondary school - four years, facultative
- university, undergraduate level - four to five years
- university, graduate level - at least two years for M.A./M.S. degree

The following differences are observable in comparison with the school system in the United States. The following differences will be mentioned here.

- 1) Grading system is different. The scale from 1 (failing) to 5 (excellent) is used at all levels in Croatia while universities in Bosnia, Serbia and Montenegro use the scale from 5 (failing) to 10 (excellent),
- 2) All tiers except the graduate level at universities are far more demanding than in the US, in particular, students are required to acquire more information
- 3) At the secondary-school and university level, students usually follow a pre-determined set of courses with only limited possibility to make choices
- 4) Secondary schools are divided into general secondary schools (an equivalent of the American high school), which normally lead to the university level, and vocational secondary schools (similar to the American community colleges), which lead to jobs such as car mechanic, plumber, secretary, nurse, etc.
- 5) Education is generally free of charge although co-payment may be required for certain

services

6) One is not required to take courses when pursuing a Ph.D. degree. The only required elements are a record of publications and Ph.D. thesis which needs to be defended

7) Universities can be found only in major urban centers

Geography

The region is characterized by high biodiversity. The biomes range from the prairie-like plains with oak cultivated fields and oak woods in the north, over steep mountain chains with conifers in the center to scarce bushes, pine trees and vineyards of the Mediterranean belt in the South.

The region features two major climatic types: the moderate Continental and the Mediterranean. The former is characterized by distinct four seasons, harsh winters with ample snow and moderate summers, the latter by long hot summers and mild winters. The temperature in the region are measured in centigrades.

Shopping, Services

Although large American-style grocery stores are mushrooming in recent years, shopping is still by-and-large performed in a series of smaller stores and open-air markets. This is particularly true for grocery shopping. There are four major kinds of institutions in this regard:

- small general shop run by one or two shop attendants called *prodavnica*, *radnja*, *dućan* or *granaf*, which is somewhat of an equivalent of an elaborate 7/11 or Circle K. The difference is that these stores are frequented more often than their American counterparts and that they are normally located in residential areas rather than at gas stations.
- self-service grocery store, called *samousluga samoposluga*, or *samouluživanje* (all mean: self-service), as a rule much smaller than its American counterparts (Safeway, IGA, etc.),
- specialized shops such as butcher's, called *mesara* or *mesnica*, bakery, called *pekara*, fishery called *ribarnica*, etc.
- market place, called *pijaca* or *tržnica*, somewhat of an equivalent of an elaborate farmer's market in the United States, yet frequented regularly.

Local currencies are as follows:

- Bosnia: convertible mark (in the original: *konvertibilna marka*, KM)
- Croatia: kuna (in the original: *kuna*)
- Montenegro: euro (in the original: *evro* Yugoslavia: dinar (in the original: *dinar*

Emergencies

!!!Instead of one 911 number for all emergencies you have to dial the following!!!

Bosnia-Herzegovina: 122 Police, 123 Firefighters, 124 Paramedics (i.e., the "hitna pomoć")

Croatia: 92 Police, 93 Firefighters, 94 Paramedics (i.e., the "hitna pomoć")

Serbia-Montenegro: 92 Police, 93 Firefighters, 94 Paramedics (i.e., the "hitna pomoć")

Media

Each of the countries and entities in the region hosts one major state-owned TV and radio station. Those stations cover the entire territory of their respective countries. There also exist an array of other, privately owned, TV and radio stations, which, as a rule, cover a limited area (usually only major urban centers). Satellite dishes and cable TV providers are very common in urban centers - they offer numerous Western European stations, such as CNN, Sky, BBC, RTL, etc.

Central state-owned TV and radio stations are as follows:

Federation of Bosnia and Herzegovina	Radio-televizija Federacije BiH
Republic of Srpska	Radio-televizija Republike Srpske
Croatia	Hrvatska radio-televizija
Montenegro	Radio-televizija Crne Gore
Serbia	Radio-televizija Srbije

Communications

Transportation in the region features the following major differences as compared to the situation in the United States:

- Small distances within countries make domestic air transport very uncommon
- Airplane tickets are considerably more expensive than in the US
- Renting a car and/or travelling in one's own vehicle is far more expensive than in the US
- Travelling by train is far more common and far less expensive than in the US
- Travelling by bus is at the price level of train rides and remains the least expensive form of communication
- Road infrastructure is far less developed than in the US. There are only few highways, other roads are narrow and in very poor conditions
- Driving habits are different in a sense that most drivers engage in speeding and all kinds of dangerous conduct
- Inner-city transportation is more developed than in the United States - in most cities one does not need a car to get things done

The following are country dialing codes:

Bosnia	++387
Croatia	++385
Serbia and Montenegro	++381
United States (from the region)	001

Tourism

Although major urban centers, mentioned earlier in this course offer important sightseeing points, it is the regions in the province that offer most interesting natural and historic sights. In northern Croatia, one can find medieval castles, such as *Trakošćan*, and numerous hot thermal spas. The Adriatic coast of Croatia and Montenegro offers numerous examples of Ancient Roman, Medieval, and Renaissance architecture (primarily in the cities of *Pula*, *Zadar*, *Šibenik*, *Split*, and *Dubrovnik* in

Croatia, as well as *Kotor*, *Bwna*, and *Bar* in Montenegro). The region is furthermore characterized by marvels of natural beauty, such as the archipelago of *Kornati* near *Zadar*, *Plitvice* lakes in the hinterland to the North of the port of *Šibenik*, both in Croatia, and the *Bay of Kotor* in Montenegro. Finally, the region is abundant in marvelous stone beaches. Serbia is known for the sites of neolithic culture, such as *Vinča*, Ancient Roman sites (e.g., *Gamzigrad* and *Mediana*), and most importantly for numerous medieval monasteries, such as *Žiža* and *Studenica*. Natural beauties in Serbia and continental Montenegro include the *Đerdap* gorge on the Danube, the canyon of *Tara*. Serbia is also known for its health spas, such as *Vrnjačka banja*. Bosnia and Herzegovina are best known for perils of Islamic architecture, with numerous mosques, clock-towers, and hamams in many towns, some of which, such as *Počitelj*, have preserved the entire city structure from the times of the Turkish rule (15-19 century). Best known natural marvel is *Perućica*, the only preserved European jungle. Mountains around Sarajevo, *Bjelašnica* and *Jaborina*, offer excellent skiing terrains.

Cuisine

The region features several major culinary influences, including Mediterranean, Near Eastern, and Central European. Some culinary habits (such as roasting young lambs and piglets on a spit, eating animal brains, testicles, etc.) may strike American visitor as unusual. However, ethnic food and beverages by-and-large are tasty and congruent with American nutritional habits. Most common beverages include wine, as well as brandy prepared from both plums and grapes. Here are the most common ethnic foods and beverages

---

Entertainment

Popular music in the region falls under the following broad categories:

- Traditional rural and urban - listen to by mostly older audiences in both rural and urban areas. Best known varieties include Serbian *starogradske pesme*, Bosnian Muslim *sevdalinke*, Northern Croatian *popovke* and Southern Croatian *dalmatinske pisme*. This kind of music is usually called *izvorna narodna muzika/glazba*. Most notable performers are *Predrag Gojković Čune*, *Zvonko Bogdan*, and *Dušan Dančuo* (starogradske pesme), *Safet Isović* and *Himzo Polovina* (sevdalinke), *Ladarice* (popovke), *Klapa "Omis"* and *Klapa "Trogir"* (dalmatinske pisme). These varieties are somewhat of a functional equivalent of blues or folk in the United States.
- Contemporary folk - This variety of music, called *novokomponovana narodna muzika* or *narodnjaci* is less spread in Croatia. There, the kind of music which serves the same social functions is the Dalmatian (southern Croatian) version of pop music. Both *narodnjaci* and *dalmatinski pop* are roughly an equivalent of country western music, listened to by less educated rural populations. Examples of such music can be found in performers like *Miroslav Ilić*, *Sinan Sakić*, *Halid Muslimović* (narodnjaci), *Mišo Kovač* and *Milo Hrnić* (dalmatinski pop).
- Pop - This kind of music, called *zabavna muzika/glazba*, is popular in both rural and urban areas. It features two varieties - older scores performed mostly by individual singers and newer songs played mostly by pop bands. Performers like *Oliver Dragojević*, *Zdravko Čolić*, and *Leo Martin* represent the first variety, while bands like *Plavi orkestar* and *Crvena Jabuka* offer examples of the second kind of music.
- Rock and alternative - This musical genre is popular mostly in urban areas. The most popular older rock bands include *Bijelo dugme* and *Indeksi*. There are also numerous newer rock groups such as *Haustor* or *Električni orgazam*. Bands like *Disciplina kičme* and *No Smoking Band* offer excellent examples of the alternative rock music.

Sports are very important in the target countries. Any international appearance of domestic team or national selection commands considerable attention. Soccer is the most popular sport in the region, followed by basketball. The most popular soccer teams in the region are **Željezničar** and **Sarajevo** (both from Sarajevo, Bosnia), **Dinamo** from Zagreb and **Hajduk** from Split (Croatia), as well as **Crvena zvezda** and **Partizan** (both from Belgrade, Serbia). Other group sports such as volleyball, water polo, and handball (European game with goals like in soccer yet played indoors with ball thrown rather than kicked) also enjoy considerable popularity. Appearances of soccer national selections at the world cup are normally associated with empty streets and closed stores and offices. Individual sports, such as alpine skiing, tennis, table tennis, etc. become popular only when domestic competitors achieve world-class results. Popular American sports of baseball and football are not played in the region, and they attract no attention at all.

Culture

All Serbo-Croatian speaking areas feature numerous works of classical, medieval, Renaissance, Baroque, and contemporary architecture. Most notably, churches along Dalmatian coast, monasteries in Serbia and Bosnian mosques should be mentioned. There are also rich musical traditions reaching as far as medieval and Renaissance periods.

Early literary traditions feature Serbian epic folk songs and hagiographies as well as Croatian Renaissance literature (authors such as Marko Marulic and Marin Držić). Major authors of Romanticism are Croatian Ivan Mažuranić and Serbian Petar Petrović Njegoš. Best known twentieth-century authors are Croatian Miroslav Krleža as well as Serbians Ivo Andrić (who won Nobel Prize in 1961) and Danilo Kiš. Most recently authors such as Milorad Pavić and Dubravka Ugrešić have commanded considerable attention abroad.

Lesson 9, Grammar

The following crucial cognitions should be firmly committed to memory.

Nouns and adjectives

Case forms should be used in to express the following meanings:

<i>Meaning</i>	<i>Case</i>
accompaniment	InsP
accompanying event or circumstance	Loc
agent or experiencer	
- subject of the sentence, default	Nom
- subject of the sentence, exceptionally in folk epics	Voc
- complement of the nominal head	Gen
apposition to a nominal head	Nom
area covered	Loc
Calling	Voc
cause and consequence	GenP
centralness	GenP
circumference	GenP

circumstance	InsP
comparison	
- after a sequence of an adjective and kao 'as', or nego 'then'	Nom
- after a sequence of an adjective and od 'than'	GenP
- after verbs	Ins
- after jednak, ravan 'equal', sličan 'similar to'	Dat
- after gotovo, skoro 'almost'	Acc
contingency, closeness	Loc
Criterion	
- after prema	DatP
- after po	LocP
Direction	
- after k(a), prema	DatP
- if the direction is kuća 'house' or a person	Dat
- after kod 'at' (somebody's place)	GenP
- after u/na	AccP
element in relation to	InsP
ergative	Ins
experiencer	
- constructions like Dosadno mi je 'I am bored'	Dat
- constructions like Boli me glava 'I have a headache'	Acc
feature	
- modifiers	Any case the head is in
- nouns	Gen
focus of an exclamation	Gen
games	Gen
instrument	Ins
intention	AccP
item measured by or contained in; item present in some quantity or item partially affected by	Gen
location	Loc
location, approximate	Loc
manner	Acc
minimum	AccP
Non-predicative clausal models	Nom
object of	Gen
object, direct	Acc
objective	Ins
opposition	DatP
opposition and exclusion	Gen
opposition, static	Loc
origin, source	GenP
possessor of	Gen

position, relative	
- after kroz	AccP
- after other relative position prepositions	GenP
possessor	Dat
proximity	DatP
recipient	Dat
replacement	GenP
signal	Acc
somebody's place	GenP
space covered	Ins
Time	
- parts of the day	Acc
- genreal time reference	Gen
- repeated days of the week	Ins
- after u, months	LocP
- after u, days of the week	AccP
topic	Loc

The following case endings for nouns and adjectives should be remembered to be retrieved at any point.

Case	Singular				Plural		
	Masculine-Inanimate	Maculine-animate	Feminine	Neuter	Masculine	Feminine	Neuter
Nominative	0/i, 0 + 0 visok, visoki, moj prozor	0/i, 0 + 0 visok, visoki, moj profesor	a + a visoka, moja studentkinja	o/e + o/e visoko, vruće, moje selo, polje	i + i visoki, moji prozori, profesori	e + e visoke, moje studentkinje	a + a visoka, moja sela, polja
Genitive	og(a)/eg(a) + a visokog(a), vrućeg(a), mojeg(a) prozora	og(a)/eg(a) + a visokog(a), vrućeg(a), mojeg(a) profesora	e + e visoke, moje studentkinje	og(a)/eg(a) + a visokog(a), vrućeg(a), mojeg(a) sela, polja	ih + a visokih, mojih prozora, profesora	ih + a visokih, mojih studentkinja	ih + a visokih, mojih sela, polja
Dative/Locative	om(e/u)/em(e/u) + u visokom(e/u), vrućem(e/u), mojem(e/u) prozoru	om(e/u)/em(e/u) + u visokom(e/u), vrućem(e/u), mojem(e/u) profesoru	oj + i visokoj, mojoj studentkinji	om(e/u)/em(e/u) + u visokom(e/u), vrućem(e/u), mojem(e/u) selu/polju	im + ima visokim, mojim profesorima	im + ama visokim, mojim + studentkinjama	im + ima visokim, mojim poljima/selima
Accusative	0/i, 0 + 0 visok, visoki, moj prozor	og(a)/eg(a) + a visokog(a), vrućeg(a), mojeg(a) profesora	u + u visoku, moju studentkinju	o/e + o/e visoko, vruće, moje selo, polje	e + e visoke, moje prozore, profesore	e + e visoke, moje studentkinje	a + a visoka, moja sela, polja
Vocative	0/i, 0 + e/u visok, visoki, moj prozore, malju	0/i, 0 + e/u visok, visoki, moj profesore, kralju	a + o visoka, moja studentkinjo	o/e + o/e visoko, vruće, moje selo, polje	i + i visoki, moji prozori, profesori	e + e visoke, moje studentkinje	a + a visoka, moja sela, polja
Instrumental	im + om/em visokim, vrućim, mojim prozorom, maljem	im + om/em visokim, vrućim, mojim profesorom, kraljem	om + om visokom, mojom studentkinjom	im + om/em visokim, vrućim, mojim selom/poljem	im + ima visokim, mojim profesorima	im + ama visokim, mojim + studentkinjama	im + ima visokim, mojim poljima/selima

Verbs

The following correspondences determine when should Serbo-Croatian tense and mood forms be used.

<i>English</i>	<i>Serbo-Croatian</i>	<i>Example</i>
Conditional Mood	Conditional Mood	bih čitao 'would read'
Future, non-progressive	Future or Relative Future, mostly perfective verbs	ću pročitati/budem pročitao 'will read'
Future, progressive	Future or Relative Future, mostly imperfective verbs	ću čitati/budem čitao 'will be reading'
Imperative Mood	Imperative Mood	čitaj 'read!'
Past, non-progressive	Past Tense or Aorist	sam pročitao/pročitah 'I read'
Past, progressive	Past Tense or Imperfect	sam čitao/čitah 'I was reading'
Pluperfect, non-progressive	Pluperfect, mostly perfective verbs	sam bio pročitao 'I had read'
Pluperfect, progressive	Pluperfect, mostly imperfective verbs	sam bio čitao 'I had been reading'
Present Perfect	Present Tense or Past Tense	čitam/sam čitao 'I have been reading'
Present, non-progressive	Present Tense, imperfective	čitam 'I read'
Present, progressive	Present Tense, imperfective verbs	čitam 'I am reading'

The following basic verb forms should be firmly committed to memory.

The Present Tense

	Singular		Plural	
First	{a,i,i,u,e}- m	prič-a-m, žel-i-m, nos-i-m, kucn-e-m, pas-e-m	{a,i,i,u,e}- mo	prič-a-mo, žel-i-mo, nos-i-mo, kucn-e-mo, pas-e-mo
Second	{a,i,i,u,e}- š	prič-a-š, žel-i-š, nos-i-š, kucn-e-š, pas-e-š	{a,i,i,u,e}- te	prič-a-te, žel-i-te, nos-i-te, kucn-e-te, pas-e-te
Third	{a,i,i,u,e}- 0	prič-a-0, žel-i-0, nos-i-0, kucn-e-0, pas-e-0	{aju,e,u,u}- 0	prič-aju-0, žel-e-0, nos-e-0, kucn-u-0, pas-u-0

The Past Tense

	Singular	Plural		Singular	Plural
First	sam	smo		masculine {a,e,i,u,0}- o ^{1 2}	{a,e,i,u,0}- li
second	si	ste	+	feminine {a,e,i,u,0}- la	{a,e,i,u,0}- le
Third	je	su		neuter {a,e,i,u,0}- lo	{a,e,i,u,0}- la

1 [voc]o vs. [cons]ao: raditi 'work' - ja sam radio 'I worked'; pasti 'graze' ovan je pasao 'mutton grazed'

2 eo vs. io in ijekavian: Ekavian: voleti, Ja sam voleo 'I liked' vs. Ijekavian: voljeti, Ja sam volio 'I liked'

The Future Tense

Compound form:

Auxilliary			Main verb	
	Singular	Plural		
first	ću	ćemo		
second	ćeš	ćete	+	Infinitive
third	će	će		

In Serbian standard da + Present Tense is used instead of the Infinitive. Both number and person of the auxilliary and the main verb have to be coordinated in that case.

Simple form

Simple form is generated using the infinitive form of the paradigm marker

	Pronunciation		Serbian Spelling		Cro&BosM Spelling	
	Singular	Plural	Singular	Plural	Singular	Plural
first	{a,e,i,u,0}- ću	{a,e,i,u,0}- ćemo	{a,e,i,u,0}- ću	{a,e,i,u,0}- ćemo	{a,e,i,u,0}- tću	{a,e,i,u,0}- tćemo
second	{a,e,i,u,0}- ćeš	{a,e,i,u,0}- ćete	{a,e,i,u,0}- ćeš	{a,e,i,u,0}- ćete	{a,e,i,u,0}- tćeš	{a,e,i,u,0}- tćete
third	{a,e,i,u,0} će	{a,e,i,u,0}- će	{a,e,i,u,0} će	{a,e,i,u,0}- će	{a,e,i,u,0}- tće	{a,e,i,u,0}- tće

The Imperative Mood

	Singular	Plural
First		(3 rd Person Plural Present Tense – last vowel) + mo/imo ¹
second	(3 rd Person Plural Present Tense – last vowel) + o/i ¹	(3 rd Person Plural Present Tense – last vowel) + te/ite ¹
Third	neka + 3 rd Person Singular Present Tense	neka + 3 rd Person Plural Present Tense

1 If j remains at the end when final vowel is removed, endings are o,mo,te else, ending i,i,imo,ite.

‘they read’ oni čitaju – u = čitaj (čitaj, čitajmo, čitajte) vs.

‘they write’ oni pišu – u = piš (piši, pišimo, pišite)

The imperative has only negative form which is formed by adding the particle ne to the verb, e.g. ne čitaj ‘do not read’, neka ne čita ‘let him not work’, etc.

The Conditional Mood

	Singular	Plural		Singular	Plural
First	bih	bismo		masculine {a,e,i,u,0}- o ^{1,2}	{a,e,i,u,0}- li
second	bi	biste	+	feminine {a,e,i,u,0}- la	{a,e,i,u,0}- le
Third	bi	bi		neuter {a,e,i,u,0}- lo	{a,e,i,u,0}- la

1 [cons]o vs. [cons]ao

2 eo vs. io in ijekavian

The truth values are formed using the same operations on the first auxiliary as in the case of simple tenses

Pronouns

	Sg					Ref	Pl				
	1 st	2 nd	3 rd				1 st	2 nd	3 rd		
			m	n	f				m	n	f
N	ja	ti	on	ono	ona	-	mi	vi	oni	ona	one
G	mene, me	tebe, te	njega, ga		nje, je	sebe, se	nas	vas	njih, ih		
D	meni, mi	tebi, ti	njemu, ga	mu	njoj, joj	sebi, si	nama, nam	vama, vam	njima, im		
A	mene, me	tebe, te	njega, ga		nju, ju, je	sebe, se	nas	vas	njih, ih		
V	-	ti	-	-	-	-	mi	vi	-		
I	mnom(e)	tobom	njim(e)		njom	sobom	nama	vama	njima		
L	meni	tebi	njem(u)		njoj	sebi	nama	vama	njima		

		1 st	pos	2 nd	pos	3 rd	pos	3 rd	pos	3 rd	pos
						m		f		n	
Sg	S-Cr	ja	moj	ti	tvoj	on	njegov	ona	<i>njen, njezin</i>	ono	<i>njegov</i>
	Eng.	<i>I</i>	<i>my, mine</i>	<i>you</i>	<i>your, yours</i>	<i>he</i>	<i>his</i>	<i>she</i>	<i>her, hers</i>	<i>it</i>	<i>its</i>
Pl	S-Cr	mi	naš	vi	vaš	oni	njihov	one	njihov	ona	njihov
	Eng.	<i>we</i>	<i>our, ours</i>	<i>you</i>	<i>your, yours</i>	<i>they</i>	<i>their, theirs</i>	<i>they</i>	<i>their, theirs</i>	<i>they</i>	<i>their, theirs</i>

Possessive pronouns

The third-person possessive pronouns are inflected just like the hard-stem adjectives. The first, second person, and the reflexive pronoun is inflected as follows.

	Singular (Dat.=Loc.)		
	masc.	neut.	fem.
Nom.	{mo,tvo,svo}j	{mo,tvo,svo}j e	{mo,tvo,svo}ja
Gen.	{mo,tvo,svo}(je)g(a)	{mo,tvo,svo}(je)g(a)	{mo,tvo,svo}je
Dat.	{mo,tvo,svo}(je)m({u,e})	{mo,tvo,svo}(je)m({u,e})	{mo,tvo,svo}joj
Acc.	{mo,tvo,svo}j ¹	{mo,tvo,svo}je	{mo,tvo,svo}ju
	{mo,tvo,svo}-(je)g(a)		
Voc.	{mo,tvo,svo}j	{mo,tvo,svo}je	{mo,tvo,svo}ja
Ins.	{mo,tvo,svo}jim	{mo,tvo,svo}jim	{mo,tvo,svo}jom

<i>Loc.</i>	{mo,tvo,svo}(je)m({u,e})	{mo,tvo,svo}(je)m({u,e})	{mo,tvo,svo}joj
	Plural (Dat.=Ins.=Loc.)		
	masc	neut.	fem.
<i>Nom.</i>	{mo,tvo,svo}ji	{mo,tvo,svo}ja	{mo,tvo,svo}je
<i>Gen.</i>	{mo,tvo,svo}jih	{mo,tvo,svo}jih	{mo,tvo,svo}jih
<i>Dat.</i>	{mo,tvo,svo}jim	{mo,tvo,svo}jim	{mo,tvo,svo}jim
<i>Acc.</i>	{mo,tvo,svo}je	{mo,tvo,svo}ja	{mo,tvo,svo}je
<i>Voc.</i>	{mo,tvo,svo}ji	{mo,tvo,svo}ja	{mo,tvo,svo}je
<i>Ins.</i>	{mo,tvo,svo}jim	{mo,tvo,svo}jim	{mo,tvo,svo}jim
<i>Loc.</i>	{mo,tvo,svo}jim	{mo,tvo,svo}jim	{mo,tvo,svo}jim

Interrogative Pronouns who and what

<i>Nom.</i>	ko/tko	šta/što ¹
<i>Gen.</i>	kog(a)	čeg(a)
<i>Dat.</i>	kom({e,u})	čem(u)
<i>Acc.</i>	kog(a)	šta/što ¹
<i>Voc.</i>	-	-
<i>Ins.</i>	kim(e)	čim(e)
<i>Loc.</i>	kom(e)	čem(u)

Lesson Nine, Communicative Skills

The following phrases should be used in their respective situations.

(s) - Serbian, (c) - Croatian

This list is based on lists for Polish developed at the Polonia Institute of the Jagiellonian University.

Uspostavljanje kontakta, skretanje pažnje

Oprostite! Pardon!

Molim Vas!

Da, molim.

Izvinite, gospodin Marković?

Jedno pitanje, molim Vas.

Telefonski:

Ala? Zdravo! Ovdje Petar!/Ovde Petar! (s)

Halo? Ko je na telefonu? (s)/Tko je na telefonu? (h)

Dobar dan! Ovdje Petar Novak./Ovde Petar Novak (s)

Da, Marković, Marković izvolite!

Halo? Da li je to gospođa Ana Jovanović?

Da, ovdje sam!

Ovdje Petar Novak. /Ovde Petar Novak (s). Molim Vas, da li bih mogao razgovarati s, dobiti. . .

Nije ovde (s)/Nije ovdje. Izašla je. Biće (s)/Bit će (bh) za sat vremena.

Da molim.

Zovem se Sinan Sakić. Da li bih mogao razgovarati sa gospodinom Markovićem?

Sačekajte malo, moment!
Tu sam, izvolite!

U pisanju:

Dragi Pero!
Draga Ana!
Uvaženi, Poštovani/Štovani! (h)

Predstavljanje

Dozvolite da Vam predstavim svog brata Tomislava.
Zovem se Tomislav Ivčić.
Zdravo Tomislave! Ja sam Marko.
Nenad Janković, drago mi je.

Pozdravljanje

Dobar dan, gospođo, gospodo!
Zdravo/Bok (h)/Ćao!
Kako si Ana!
Odlično, a ti?
Šta je novo? Šta ima? (sb)/Što je novo? Što ima? (h)
Ništa novo.
Šta ima kod Vas? (sb)/Što ima kod Vas? (h), Kako ste Vi?

Pozdravljanje na odlasku

Zdravo! Čuvaj se, Drži se (u teškoj situaciji)
Doviđenja!
Laku noć!
Moram ići!
Šteta!
Vidimo se!
Do sutra!
Čućemo se! (s)/Čut ćemo se! (bh)

U pisanju

Srdačan pozdrav!

Čestitanje

Prijatno! (sb)/Dobar tek! (h)
Hvala! (takođe)
Sve najbolje!
Sretan Božić!/Srećan Božić, Hristos se rodi - Vaistinu se rodi! (s)
Živio!
Sretno!/Srećno (s)
Živelil Živele! Živeo! Živela! (s)/Živjeli! Živjele! Živio! Živjela!
Na zdravlje! (neko kiše)
Sretan rođendan!/Srećan rođendan! (s)/Stetan imendan! (h)

Zahvaljivanje, davanje komplimenata

To je lijepo od tebe, od Vas!/To je lepo od tebe! (s)

Ti si vrlo ljubazan!

Odlično izgledaš!

Zaista?

Odlična haljina!

Bravo!

To mi, nam se vrlo svidjelo/svidelo (s)!

Drago mi je to čuti!

To je bio odličan, izvrstan ručak!

Drago mi je!, Radujem se!

Najlepše hvala! Hvala lijepo!/Najlepše hvala! Hvala lepo! (s)

Puno hvala! Mnogo Vam hvala!

Ja takođe (s)/također (bh) zahvaljujem.

Veoma ti, Vam zahvaljujem na pomoći!

Nema na čemu!

Izvinjavanje

Oprostite, Izvinite!

Ništa

Izvini, molim te!, Izvinite molim Vas!

Pozivanje

Izvolite!

Sjedi molim!/Sedi molim! (s)

Hvala!, Blгодарim! (s)

Sjedite!, Sedite! (s)

Želiš li, Želite li kafu? (s)/kavu? (h)

Ne, hvala.

Kafu? (s)/Kahvu? (b)/Kavu? (h), Čaj? Pivo? Vino?

Naravno, molim.

Pozivam te, Vas na kafu (s)/kahvu (b)/kavu (h), ručak!

Nažalost, nemam vremena.

Vrlo mi drago! To je vrlo lijepo!, To je vrlo lepo!

Sa zadovoljstvom! Rado!

Mogu?

Ne, hvala.

Tok razgovora

Izvinite. . . Oprostite. . .

Da, ali. . .

Slušaj Petre. . .

Znaš, znate da. . .

Na primjer. . . /Na primer (s). . .

Mislim da. . . Smatram da. . . Stojim na stanovištu. . . Moje je mišljenje. . .

Hoću reći da. . . Po meni. . . Rekao bih da. . .

Mogu li nešto reći?

Čuo, Čitao sam da. . .

Kaži mi. . . Recite mi. . .

Što Vi mislite? Što misliš (h)/Šta Vi mislite? Šta misliš? (bs) Kakvo je Vaše mišljenje?
 Je li tako? Da li to istina. . .
 Ne razumijem./ Ne razumem. (s)
 Problem je to da. . . Imam problem da. . .
 Radi se o tome da. . ., To je tako da. . .
 Dodao bih još. Hoću nešto razjasniti.
 Samo trenutak da dopunim.
 To još nije sve. . .
 Smatram da. . . Po meni. . .
 Apropos . . . Što se tiče. . .
 Izvinite što Vas prekidam, ali. . .
 Ako dobro razumijem. . ./Ako dobro razumem (s). . . S Ako sam dobro shvatio.
 Ne znam da li. . .
 A zašto, kada, ovo, to. . . ?
 Zaista?
 Kako je to moguće?
 Da li to znači da. . .
 A, tako!
 Ma zar! Zbilja? Stvarno?
 Ne razumijem!/Ne razumem! (s)
 A tako! Razumijem!/Razumem (s), A, da!
 Hoćeš reći. . ., Hoćete reći
 I šta dalje? (sb)/I što dalje? (h)
 I?
 Da, da! Da, tako je!
 Da, tako, razumijem!, Da, tako, razumem! (s)
 Na primjer?/Na primer? (s)
 Šta se dogodilo? (sb)/Što se dogodilo? (h)
 Tako misliš, mislite?
 Pa šta? Pa šta onda? (sb)/Pa što? Pa što onda? (h)
 Šta je tu čudno? Šta tu nije u redu? (sb)/Što je tu čudno? Što tu nije u redu? (h)
 Pričaj dalje!, Nastavite!
 A onda?
 Šta kažeš na to? (sb)/Što kažeš na to? (h)
 I šta sada? (sb)/I što sada? (h)
 I šta dalje? (sb)/I što dalje? (h)
 Zašto tako misliš, mislite?
 Izvinite što Vas prekidam! Govorite dalje, Pričajte dalje!
 Šta tim hoćete reći? (sb)/Što tim hoćete reći (h)
 Šta (sb)/Što (h), Koga imaš na umu?
 Šta kažeš? (sb)/Što kažeš (h)
 Šta si rekao? (sb)/Što si rekao? (h)
 Šta ste rekli? (sb)/Što ste rekli? (h)
 Oprostite gdje/gde (s), ko (sb)/tko (h), kada, kako?
 Oprostite, ali nisam shvatio?
 Možete ponoviti?
 Ponovite još jednom! Molim!
 Ne tako brzo, ne razumijem!/Ne tako brzo, ne razumem! (s)
 Molim?
 Šta to znači? (sb)/Što to znači (h)
 Šta znači. . . ? (sb)/Što znači (h)
 Kako je to na poljskom, njemačkom/nemačkom (s) engleskom, francuskom, ruskom?
 Kako se kaže na poljskom. . .

Izvinite, ali govorim samo malo hrvatski.
Razumiješ?/Razumeš? (s) Razumijete?/Razumete? (s)
Dobro? U redu?
. . ., zar ne? . . ., da?
. . ., zar ne? . . ., nije li tako?
Molim Vas napišite (to)!
Kako se to piše?
Da li možeš, možete govoriti malo sporije, glasnije?
Ne znam, da li sam dobro razumio. . ./razumeo. . . (s)
Izvinite, ali nisam čuo.
Da li je to dobro na srpskom?
Jasno? Je li sve jasno?
I to je sve
I na kraju
Izvinite, ali već moram ići
To je sve što sam o tome htio/hteo (s), mogu reći
Toliko za danas
Hvala na pažnji
Ništa više ne znam
Izvinite, ali žurim
Već moramo završiti
Šta je to? (sb)/Što je to?(h)/Ko je to? (s)/Tko je to? (h)
taj crni kofer (sb)/kufer (h), taj mali auto, To lijepo dijete/lepo dete (s)
Koji, koja, koje
Šta je tu, tamo (s)/Što je tu, tamo (s)
To, ovo (je) tvoja soba.
On je lekar. (s)/On je ljekar/On je liječnik. (h)
Bata Živojinović je poznati jugoslovenski glumac.
To je vrlo zanimljivo, interesantno, lijepo/lepo! (s)

Argumentiranje

Zašto. . . ?
Ne mogu otići, zato što moram raditi/da radim. (s)
Ne mogu otići, zato što nemam vremena.
Zato što nemam vremena, neću poći u bioskop (s)/kino.
Nemam vremena i zato neću poći u bioskop/kino.

Utvrđivanje cilja ili svrhe

Idemo u prodavnicu da kupimo cipele.
To je za tebe, Vas.
Moramo kupiti nešto za ručak, putovanje, večer.
Mislim da ti, Vam mogu pomoći.
Za tebe, Vas sve!

Prepričavanje

Petar je govorio, rekao da. . .
Petar pita da li. . .
Petar pita zašto, kada, gdje/gde (s)
Rekao sam mu da. . .
Petar piše da, Ljudi govore da. . .

Petar želi da mu se pomogne.

Obećavanje, uvjeravanje/uveravanje (s)

Urađiću to (sigurno) (s)/Uradit ću to (sigurno) (bh)
Pomoći ću ti, Vam
Obećavaš (sb)/Obećaješ (h)? Obećavam (bs)/Obećajem (h) da ću ti, Vam pomoći.
Pokušaću (s)/Pokušat ću (bh) to, tako uraditi.
Mislim da ti, Vam mogu pomoći
Za tebe, Vas - sve.

Nuđenje pomoći

Pomoći ću ti! Hvala!
Da li je potrebna pomoć? Hvala, ne treba!
Mogu li, treba li pomoći? Da, molim!

Izražavanje stavova, vjerovanja/verovanja (s)

Siguran, sigurna sam da. . .
Naravno da. . .
Siguran, na sam o tome!
Tako mislim!
Mislim, da. . .

Naglašavanje značaja

To je (vrlo) važno!, To je vrlo važno za mene.
To treba uraditi.

Naznačavanje mogućnosti

Jesi li siguran? Jeste li sigurni?
Možda
Nisam siguran, sigurna (ali). . .
Moguće (da). . .
Možda.
Ne znam sigurno.
Valjda, Valjda jeste, nije.
To nije sigurno, ali mislim da. . .
(Je li) sigurno?

Potvrđivanje

Tako je!, Da. Da, da!
Imaš pravu!, U pravu si!, U pravu ste!
Stvarno!, Zaista!
Naravno!
To je istina!
To je fakat!
Tako to je!
Upravo!
Naravno!

Sigurno! Sigurno tako!
Tačno tako! (sb)/Točno tako! (h)

Negiranje, suprotstavljanje

Ne., Ne. . .
Nikako! Nimalo!
Ma ne
Nažalost ne
Ni slučajno
To nije istina
To nije tako!
Sigurno ne!
Ne uvijek/Ne uvek (s)
(Ne) to nisam ja
(Ja) ništa o tim ne znam
(Ja) nisam bio tamo.
Da, ali. . ., Dobro, ali. . .
Ne on, nego ti
Ne. Ne slažem se. . . , Ne slažem se, da. . .
Nisi u pravu!, Niste u pravu!
Mislim drukčije.

Potvrđivanje, slaganje

Da.
Slažem se., Slažem se, da. . .
U pravu si!, U pravu ste!
I ja mislim tako.

Izražavanje dopadanja i nedopadanja

Volim te, ga, je, vas, ih.
(Veoma) volim plesati, plivati, igrati tenis.
On je vrlo simpatičan, zgodan.
Ona je vrlo draga, inteligentna, lijepa/lepa (s).
Ona, on mi se vrlo dopada, sviđa.
To je moj najbolji prijatelj, To je moja najbolja prijateljica.
Ne volim ga, ju, ih.
Ne volim puno jesti/da jedem (s).
On je (vrlo) neprijatan, uobražen.
Ona je (vrlo) neprijatna.
To je užasno, strašno.

Izražavanje straha, bojazni

Nadam se da. . .
Bojim se da. . .

Sve će biti dobro!

Izražavanje želja

Mnogo želim pogledati/da pogledam (s) taj film.
Želim pojesti/da pojedem (s) sladoled.
Nemam volju za to.
Žedan sam, gladan sam.

Izražavanje radosti i žalosti

Rada sam da . . . , Radujem se da . . .
Odlično, divno!, Divno, da . . .
Šteta! Šteta da . . .
Kakva šteta!
Na žalost . . .
Fatalno!
Osjećam se loše!/Osećam se loše! (s)
Saosećam sa tobom (s)/Saosjećam s tobom (sb)/Suosjećam sa tobom (h), sa Vama!
Ne znam više šta da radim! (sb)/što da radim! (h)
To se zove baksuz! (s)/To je smola! (h)/To je peh!

Izražavanje dopadanja

Dopada mi se to, ovdje/ovde (s). Dopada mi se to, ali . . .
To je vrlo lijepo/lepo (s), interesanto.
Lijepo je ovdje!/Lepo je ovde! (s) Kako je lijepo ovdje!/Kako je lepo ovde! (s)
To je dobro!
Ja takođe (s)/također (h) volim . . .
To je dobra ideja!, To nije dobra ideja!
Ne dopada mi se to, ovdje/ovde (s) Ne dopada mi se (to) da . . .
Loše je, da . . . To je strašno da . . .
To je stašno!, užasno!

Izražavanje zadovoljstva i nezadovoljstva

Dobro. Vrlo dobro.
Ja sam zadovoljan.
Hotel je zaista dobar., Odličan hotel!
Najzad (si tu)!
Uspio sam kupiti kartu./Uspeo sam da kupim kartu. (s)
Loše. To je vrlo loše.
Nisam (potpuno) zadovoljan.
Hotel nije (baš) dobar. Hotel je užasan!
Nisam uspio/uspeo (s), nismo uspjeli/uspeli! (s)
Kako to može biti?!, O ne! Kako je to moguće!

Izražavanje ravnodušnosti

Svejedno mi je.
Ništa ne smeta.
Vidjećemo./Videćemo (s)
Ništa strašno, Nije to ništa.
Kako hoćeš.
To je besmisleno.
Dobro, dobro.

Nije važno.
U redu.
To nije moj problem, moja stvar.
To me ne interesuje (s)/interesira (h), zanima.
Nije tako loše!
Ostavi me na miru!

Izražavanje razočaranja

Šteta da nije došao.
Kakva šteta!
O ne!
Zaista?!
Nije moguće. Nemoguće.
Svašta .
Kako to?!
Lijepa priča!/Lepa priča! (s)

Postavljanje pitanja, pobuđivanje na razgovor

Da li . . . ?, Je li . . . ?
[Upitne zamjenice/zamenice(s)]
Gde je to?
Kada će to biti?
Koliko je sati?
U koliko sati?
Kako je to, će to biti?
Doći ćeš sutra?
Nećeš doći?
Doći ćeš, zar ne?
Da li je to istina?
Ti ne znaš, Vi ne znate da li, gdje/gde (s) . . . ?
Izvinite, htio bih da upitam da li/hteo bih da upitam da li (s), gdje/gde (s) . . . ?
Znate li gdje se nalazi pošta/gde se nalazi pošta (s)/Karađorđeva ulica?
Šta radiš (sad)? (sb)/Što radiš (sad)? (h)
Kuda ideš? (sb)/Kamo ideš? (h)
Otkuda se vraćaš?
Izvinite, tražim poštu.
Koliko to košta (stoji)? Koliko košta kilogram?
Još nešto? Da li ima kafe (s)/kahve (b)/kave (h)
Izvinite, da li se ovdje/ovde (s) nalazi toalet?

Zahtijevanje/zahtjevanje (s)

Možeš li zatvoriti vrata?
Molim Vas šećer?
Zatvori vrata, (molim) te!
Možete li zatvoriti vrata?
Molim Vas zatvorite prozor!
Molim Vas zatvorite taj prozor! Izvolite dalje!
Dva kilo paradajza (s)/rajčice (h) molim.
Kaži (joj) da ovdje/ovde (s) čekam.
Upitaj ga koliko je sati!

Pokažite, molim Vas ovaj kofer (sb)/kufer! (h)
Htio, htjela/hteo, htela (s) bih da vidim taj crni kofer.
Da li ćeš mi pomoći?, Da li ćete mi pomoći?
Imam (jednu) molbu . . . , Imam (jedan) problem . . .
Mogu li?

Da li je ovdje/ovde (s), to mjesto/mesto (s) slobodno? Da li je slobodno ovdje/ovde (s)?
Da li mogu da odem?
Da li je to sve? To je sve?
Da li je dozvoljeno pušenje?
Da li se već može ući?
Da, izvolite!
Molim lijepo!/lepo! (s)
Da li mogu da parkiram ovde?

Predlaganje, prihvatanje i odbijanje predloga (sb)/prijedloga (h)

Idemo li u bioskop (s)/kino (h)?
Ideš li sa nama?
Hoćeš da ideš sa nama?
A sada hajdemo na kafu! (s)/kahvu (b)/kavu! (h)
Ako hoćeš, možemo . . .
Da li si raspoložen za bioskop (s)/kino?
A sada predlažem šetnju!
Imaš li slobodnog vremena sutra uveče (s)/uvečer (bh)?
Da li si večeras slobodna?
(Vrlo) rado!
Dobro!
Naravno (da)!
Ne!
Ne mogu .
Valjda ne., Ne, hvala.
Nemam (za to) volje.

Davanje savjeta/saveta (s)

Treba da pođeš tamo.
Trebalo bi da to vidite.
Taj film vrijedi/vredi (s) pogledati.
Možda ćeš ići taksijem.
Nisi dužan da tamo ideš.
Ne vrijedi/vredi (s) tamo ići.
To nema smisla.
Bolje da se tamo ne ide.
Pažnja! Molim Vas pazite!

Zabranjivanje

Ne smije se./Ne sme se. (s)
Zabranjeno pušenje!
Zabranjeno pušenje, parkiranje.
Ne radite to molim Vas.
Ne smetajte molim Vas.
Ne radi to! Ne smetaj mi!

Ostavi to!
Ne radite to!
Pušenje, Snimanje je zabranjeno!
Zabranjen ulaz!
Zabrana prolaza!
Zabrana parkiranja.

Izražavanje osobina

Kakva je ona? Kakav je on?
Ona je vrlo lijepa/lepa (s) mila, simpatična.
Moj sin je vrlo nervozan.
On je vrlo dobar lekar (s)/ljekar/liječnik. (h). Ona je čuvena glumica.
Taj visoki crnokosi je moj brat.
Ja sam malo, vrlo umoran, sanjiv, gladan.
To je vrlo komplikovan, težak, velik problem.
Te stvari su vrlo skupe, ali su vrlo dobre.
Ove cipele su suviše velike, a one suviše male.
To je za mene suviše skupo, teško.
Srpski jezik je malo težak.

Izražavanje posjedovanja/posedovanja (s)

Čije je ovo pero? Čija je ovo knjiga?
Da li je to tvoja sestra?
Da li je to Vaša majka, Vaš otac, sin, automobil?
To je moj sin. To je moja knjiga.
Oni veoma vole svoju kćer. Njihova kćerka studira medicinu.
Njen sin i njegova kćerka studiraju zajedno.
Telefon za tebe! To je tvoj muž!
Da li Vi imate kola, automobil? Ne, nemam kola, automobil.
To je dar, poklon za vas! To je za tebe!
Nemam više novca.

Izražavanje prostornih odnosa

Gdje Vi živite?/Gde Vi živite? (s)
U kojem gradu Vi živite?
U kojem hotelu stanuješ?
Na kojoj stanici moram da izađem?
Ja živim u Krakovu, Polskoj, Njemačkoj/Nemačkoj (s), Francuskoj.
On stanuje kod nas.
Ja parkiram tamo, ovdje/ovde (s), nedaleko (blizu) odatle (otuda).
Mi stanujemo na trećem spratu(sb)/katu. (h)

Mi ćemo se sresti na stanici (sb)/kolodvoru (h)/u hotelu.
ulaz, izlaz

Na sjeveru/severu (h), jugu, istoku, zapadu Bosne, Europe (h)/Evrope (sb), Njemačke/Nemačke (s)
na Zapadu, u istočnoj Europi (h)/Evropi (sb)
kod stola, na stolu
ispod, iznad stola, pred stolom, iza stola
U uredu (h)/kancelariji (sb), fabrici, pozorištu, kući, gradu
vani (h)/napolju (s)

na gore, dolje/dole (s)
Idem u Hrvatsku, Šibenik, Valpovo.
Vraćam se iz Banjaluke, Kulen-Vakufa.
Kuda (sb)/kamo (h) ideš?
Idem kod lekara (s)/ljekara/liječnika (h), na univerzitet.
Idem na odmor u Francusku.
Kako doći do hotela Bristol?
Ovdje na lijevo, poslije pravo i desno kroz park./Ovde na levo, posle pravo. . . (s)
obilazak, obilaženje
Idemo na vikend iz grada, u planine, na more.

Izražavanje vremenskih odnosa

Kada se ćemo videti?
danas, sutra, prekosutra, juče (s)/jučer (bh), prekjuče (s), prekjučer (bh)
za sat, tri dana, mjesec/mesec (s), godinu, pet godina
ujutro, prijepodne/prepodne (s), u podne, poslijepodne/poslepodne (s), uveče (s)/uvečer (bh), noću
u januaru (sb)/siječnju (h), februaru (sb)/veljači (h), martu (sb)/ožujku (h), aprilu (sb)/travnju (h),
maju (sb)/svibnju (h), junu (sb)/lipnju (h), julu (sb)/srpnju (h), avgustu (sb)/kolovozu (h), oktobru
(sb)/listopadu (h), novembru (sb)/studenom (h), decembru (sb)/prosincu (h)
u jesen, na zimu, leto, proljeće/proleće (s)
Koliko je sati?
osam, pet do osam, osam i pet, pola osam, osam i pet
Još je rano, Već je kasno.
U koliko sati počinje, završava ovaj film?
U osam, pet do osam, osam i pet, pola osam, osam i pet
Koliko vremena ide voz za Vrpolje (sb)/vlak za Vrpolje? (h)
sat, dva sata, pet sati
Kako često idete u pozorište? (sb)/kazalište (h)
svakog dana, često, redko, nikad, ponekad
jedan, dva puta sedmično (sb)/tjedno (h), mjesečno/mesečno (s), godišnje
Kada si stigao?
Prije tri dana/pre (s) tri dana/nedelju (sb)/tjedan (h), mjesec/mesec (sb)
Kada ćeš nas obići?
za momenat, odmah, uskoro, ubrzo
Prvo ćemo pojesti ručak a onda idemo u šetnju.

Izražavanje modalnosti

Ona veoma lijepo pjeva/lepo peva. (s)
Vozi pažljivo, mirno, brže, sporije!
Molim govorite polako, glasnije!
Kako se to radi, piše, izgovara!
Teško je reći.
Ona vozi prebrzo!
Zašto je ovdje/ovde (s) tako skupo?
Bilo je veoma prijatno!
Moja žena veoma naporno radi.
na taj način
i tako dalje
Ja mislim, vidim to drukčije.

Izražavanje mogućnosti

Da li možeš doći sutra, malo sačekati?
Da li mi možete telefonirati uveče?
Da li znaš da govoriš japanski?
Da li svirate klavir, igrate tenis?

To nije moguće, ja ne mogu tako mnogo čekati!
To je moguće.
Karte za tramvaj kupuje se u trafici.
Kako mogu da to sredim?
Postoje različite mogućnosti - na primjer/na primer. . . (s)

Izražavanje neophodnosti

Moraš to uraditi. Morate to uraditi što brže.
Trebalo da se ovo uradi danas.
Pasoš nije potreban (sb)/Putovnica nije potrebna (h), potrebna je viza.
To nije obavezno, neizostavno.
Morate ispuniti ovaj formular.
Trebalo da požurimo, već je kasno.
Trebalo da budem na aerodromu već u šest.
Nema drugog izlaza, treba ići taksijem
Ne moraš na mene čekati.
Da li moram ići tamo, Ne moraš, možeš čekati ovdje/ovde. (s)
Ne morate to raditi.
Da li to moram uraditi?

Izražavanje uzroka i posljedice/posledice (s)

Ako želiš me razumjeti, moraš pročitati ovu knjigu./Ako želiš da me razumeš. . . (s)
Ti ćeš me razumjeti ako, kada pročitaš ovu knjigu./Ti ćeš me razumeti. . . (s)
Pročitaj ovu knjigu, inače me nikad nećeš razumjeti/razumeti. (s)
Nisam imao vremena, zato nisam došao.
Doći ću ako budem mogao, imao vremena.
To zavisi. . .
To zavisi od tebe.
To zavisi od toga, da li. . .

Poređenje

Kod nas je slično, isto kao kod vas.
U nas je drukčije.
Imam isti automobil kao ti.
Imamo iste, slične probleme.
Naši problemi su drugčiji.
Kod vas je skuplje, ljepše/lepše (s) nego kod nas.
Moja žena je ljepša/lepša (s) nego tvoja, od tvoje
Moj sin je stariji nego tvoj, od tvoga.
Moj brat je mlađi od mene o osam godina.
On liči na oca, majku.
Govoriš kao balavac. Ti si kao dijete/dete (s).
To nije tako kako (ti) govoriš, misliš.
To se ne može porediti.

To se uvijek mijenja/menja. (s)

Lesson Nine, Vocabulary

At this point you should purchase a dictionary. Depending on your needs, you should be looking for the works of the authors like Morton Benson, Milan Drvodelić, Rudolf Filipović, Željko Bujas, and Damir Kalogjera.

The vocabulary for this course includes the following:

- Arts
- Banking, monetary unit
- Basic actions
- Basic medical terms
  - Body parts
  - City
- Cognitive and affective processes
  - Colors
- Common objects
  - Crafts
  - Cuisine
- Days of the week
  - Directions
- Ethnic and religious designation
  - Features
  - Garments
  - Groceries
  - Holidays
- Home and furniture
  - Intensifiers
- Kinship terms
  - Landscape
  - Months
  - Names
  - Numerals
- Plants and animals
  - Possessives,
- Post office, Internet
  -
- Professions,
- Pronouns
- Religions and religious life
- Restaurants, bars, etc.
- School subjects and coursework
  - Shopping
  - Sightseeing
  - Social life
- Spatial designations
- Sports and hobbies
- Transportation
- TV and radio
  - Work

Lesson Nine, Norms

Remember the following fundamental norms of Serbo-Croatian standards:

- The most fundamental rule of Serbo-Croatian spelling is a 1:1 correspondence between the characters (or character sequences in the case of the Latin *lj*, *nj* and *dž*). One character is thus read in the same manner regardless of its position, and there is only one character (or character sequence) representing each sound.
- Some words have two forms - ekavian, as in *mleko* and ijekavian, as in *mlijeko*. You are supposed to use the ijekavian form in the Bosniac and Croatian variant. In the Serbian variant you can use both ekavian and ijekavian form but you are not supposed to use them interchangeably in the same text.
  - The pronoun **ja** 'I' is never capitalized unless it is at the beginning of the sentence
- The pronoun **Vi** is capitalized when it means 'you madam/sir/ladies/gentlemen', i.e., when it is a formal form of address for one or more persons. If it is informal way to address two or more persons (somewhat of an equivalent of the English substandard 'yall', 'you guys', or 'yous'), one should not capitalize it, and the form of the pronoun is **vi**

- The rule of Serbo-Croatian spelling is to capitalize nouns referring to ethnic and religious groups and not to capitalize adjectives and adverbs as opposed to the English language, which capitalizes both. Thus: *Srbin* 'Serb' but *srpski* 'Serbian; in a Serbian manner'.
- Days of the week, months, seasons, school subjects, direction of the compass are not capitalized, for example: *petak* 'Friday', *februar* 'February', etc.
- In all compound names with the exception of the names of the countries only the first word is capitalized. Thus, *Opštinski sud za maloljetnike* 'County Juvenile Court', *Strah od letenja* 'Fear of Flying'.
- The negative particle *ne* is spelled separately from the verbs and together with the nouns and adjectives, as in: *ne radim* 'I do not work', *nerad* 'lack of work', *neradni* 'free of work'. The particle is pronounced as a one word with the verb, yet it has to be spelled separately

Lesson Nine, Text One

Vremenska prognoza

Prognoza vremena za Zagreb i okolicu za 10.12.2003

Djelomice sunčano uz promjenljivu naoblaku, pri čemu će oblacnije biti prema kraju dana. Ujutro mjestimice moguća sumaglica i magla. Vjetar uglavnom slab. I dalje razmjerno hladno, uz najnižu jutarnju temperaturu zraka između -7 i -4, te najvišu dnevnu od 1 do 4 C. st.

(sa: <http://prognoza.hr/prognoze.html>)

VRIJEME 9.12.2003. VRIJEME U EVROPI Ciklon iznad zapadnog Sredozemlja uvjetuje u Portugalu i Španiji slabu kišu, u Rusiji pada snijeg, a u ostalim područjima Evrope je uglavnom suho i hladno vrijeme.

VRIJEME U BOSNI I HERCEGOVINI Slabo izraženo anticiklonsko polje i sjeverno visinsko strujanje uvjetovali su u našoj zemlji suho i hladno vrijeme, uz mjestimično malu do umjerenu oblačnost. Prema mjerenjima u 13 sati temperatura vazduha je na Bjelašnici iznosila minus 8 stepeni, a u ostalim mjestima je imala slijedeće vrijednosti: Ivan Sedlo minus 3 stepena, Sarajevo i Jajce minus 2, Bihac minus 1, Banja Luka i Sanski Most 0 /nula/, Doboj, Gradačac, Bugojno i Sokolac 1, Brcko 2, Zenica i Tuzla 3, Livno 8, Mostar 9, Trebinje i Ljubuški 10, Čapljina 11, a Neum i Stolac 12 stepeni.

PROGNOZA VREMENA ZA SUTRA Sutra će u našoj zemlji biti promjenljivo oblačno i djelimično suncano vrijeme. Prije podne u centralnoj i istočnoj Bosni biće hladno sa mjestimičnom maglom. Više oblačnosti očekuje se u Hercegovini gdje je mjestimično moguća kiša. Puhaće slab sjeveroistočni vjetar, a u Hercegovini poslije podne pojačan jugozapadnjak. Jutarnja temperatura iznosiće od minus 6 do minus 2, na jugu do 8, a najviša dnevna od minus 2 do 8, a na jugu zemlje do 14 stepeni. U Sarajevu će biti promjenljivo oblačno i svježije vrijeme, sa sunčanim intervalima. U

kotlinskim dijelovima ujutro je moguća magla. Jutarnja temperatura iznosiće oko minus 2, a najviša dnevna oko 5 stepeni.

(sa <http://www.fmzbih.co.ba/meteo-prognoza.php>)

Lesson Nine, Text Two

Policijska kronika

STUDENT NA RAZMJENI ŽRTVA RASISTIČKOG NAPADA U ZAGREBU

Skinheads i "Tvornici" slomili nos Japancu

* Takahiru Endu (20) vraća se u Japan u utorak, kada istjece njegov posjet zagrebačkom Ekonomskom fakultetu, doznajemo od njegovog cimera Švedanina.

ZAGREB - Japanca Takahiru Endu (20), koji je u Zagrebu u sklopu razmjene studenata, pretukla je u petak navečer u klubu "Tvornici" u Šubicevoj ulici grupa nepoznatih mladica, vjerojatno skinheadsa. Dogodilo se to oko 3.45 sati, a obrijani celavi nasilnici nesretnom su japanskom studentu slomili nos. Pomoc mu je pružena u bolnici "Merkur", a ubrzo je pušten na kucnu njegu u studentski dom "Stjepan Radić", gdje je i inace smješten. Policija traži napadace.

Mladoga Japanca potražili smo jucer u domu na "Savi", no u njegovoj sobi bio je cimer iz Švedske koji nas je molio da ne otkrivamo njegov identitet te nam je rekao da je Takahiru Endu otišao k policiji.

- Sreli smo se jutros samo kratko kada je došao po putovnicu. Nismo uspjeli predugo razgovarati tako da ne znam baš sve detalje što se sinoc dogodilo u klubu - rekao nam je plavokosi Švedanin na engleskom jeziku.

Od njega doznajemo da je u petak u "Tvornicu" otišlo dvadesetak studenata iz razmjene, a rijec je o mladim ljudima iz cijeloga svijeta koji su smješteni u zagrebackim studentskim domovima. Napadaci nisu nikoga dirali osim Japanca, a njegov se cimer, koji je takoder bio u "Tvornici", ranije vratio na "Savu" pa u vrijeme napada nije bio u klubu. Japanac se osjeća dobro, kaže njegov cimer, iako ga boli nos i šokiran je zbog onoga što mu se dogodilo. U Zagreb je Takahiru Endu stigao 8. studenog, a kuci se vraća u utorak, kada završava njegov posjet zagrebackom Ekonomskom fakultetu na kojem uspoređuju nastavne programe i mogućnosti učenja različitih zemalja.

Zanimalo nas je kakvo je uopće stajališta japanskog veleposlanstva o ovom slučaju, ali ono vikendom ne radi. Za ispitivanje mladog Japanca, policija je angažirala službenog prevoditelja.

A. Pancirov

(sa: <http://www.vecernji-list.hr/2001/11/18/Pages/ski-pro.html>)

Lesson Nine, Text Three

Skijanje

ZA NEKOLIKO DANA SPREMNI I SNJEŽNI TOPOVI NA ZAGREBACKOJ GORI

Sljeme prvo u Europi otvorilo skijašku sezonu

* Petstotinjak skijaša, sanjkaša i snowboardera uživalo je, ali je vrh Medvednice bio zakrcen automobilima iako su stalno vozili ZET-ovi autobusi

Suncan dan i dovoljna količina snijega namamili su jucer na vrh Medvednice petstotinjak skijaša, sanjkaša i snowboardera! Iako je do 800 metara nadmorske visine snijega bilo samo u tragovima, Cinovnicka livada bila je potpuno bijela. Dan stvoren za skijanje bit će i danas, jer meteorolozi najavljuju da temperatura zraka na Sljemenju neće prelaziti nulu.

- Izuzmemo li glecere, mi smo prvo skijalište u Europi koje je otvorilo sezonu! Snijega je na vrhu dovoljno, čak i za mnogo veći broj skijaša. Jucer nije bilo previše ljudi, pa je bio pravi užitak skijati,

no ništa lošije neće biti danas, jer će naši radnici preko noći poravnati i ušminkati stazu - rekao je predsjednik Trgovackog društva Sljeme Medvednica Drago Žiljak, dodavši kako će se prirodni snijeg zadržati još najmanje dva dana.

D. Žiljak je dodao da će za nekoliko dana biti spremni i snježni topovi, pa se sezona, bez obzira na meteorološke prilike, neće prekidati.

(sa: <http://www.vecernji-list.hr/2001/11/18/Pages/sljeme.html>)

Lesson Nine, Text Four

PRVI PROGRAM TV BEOGRAD - program

PONEDELJAK 08. 12.

- 06.00 Vesti [zatim u 7.00 i 8.00]
- 06.10 Jutarnji program
- 09.00 Vesti
- 09.01 U zdravom telu
- 09.15 Kuvati srcem: Ivan Dušević
- 09.35 Slagalica, kviz
- 10.00 Vesti
- 10.05 Agencija, serija
- 11.00 Vesti
- 11.05 Petak, 21.00
- 11.35 Na kraju nedelje
- 12.00 Vesti
- 12.10 Zemlja nade, serija
- 13.00 Vesti
- 13.01 Vreme
- 13.05 Kuvati srcem: Ivan Dušević
- 13.20 Avantura: Moj galebe
- 13.35 Moj ljubimac
- 14.00 Vesti
- 14.05 Ciklus Ckalja na filmu: Zajednicki stan, domaci film / Vesti u 15.00 /
- 16.00 Vesti
- 16.05 Ovo je Srbija
- 16.35 Sabrina, serija
- 17.00 Dnevnik 1 TV NS
- 17.20 Vreme
- 17.25 Beogradska hronika
- 18.05 Zemlja nade, serija
- 19.00 Slagalica, kviz
- 19.20 Vreme
- 19.30 Dnevnik 2
- 20.05 Zakucavanje
- 20.35 Pregled Premijer lige
- 21.00 Licem u lice
- 22.00 Agencija, serija
- 22.40 Politicki poligon
- 23.00 Dnevnik 3
- 23.15 Garaža

24.00 Vesti [zatim u: 01.00, 02.00, 03.00, 04.00 i 05.00]
00.15 Ništa ne traje vecno, serija
01.02 110 godina od rođenja Miloša Crnjanskog: Šest razgovora o Mikelandelu, dramski esej
02.19 Trezor: Velicanstveni rogonja
03.18 Pod suncem Sen Tropea, serija
04.11 Moderna arhitektura u Srbiji: Kljucevi identiteta
05.02 Garaža

(sa: http://www.rts.co.yu/kategorija_program.asp?redosled=prioritet&Category=xtv1sema)